

Grāmatvedības «jumta» likuma jaunais likumprojekts – apzinātas un neapzinātas sekas

JAUNAIS
GRĀMATVEDĪBAS
LIKUMS

2019. gada izskaņā grāmatvedības nozares profesionāļi varēja publiski iepazīties ar jaunā likumprojekta «Grāmatvedības likums» saturu un tam pievienoto anotāciju, kas stāsies spēkā 2021. gada 1. janvārī. Jauno gadu profesionālie grāmatveži ir iesākuši ar diskusijām par izstrādāto jauno likumprojektu un gaidot pašreiz izstrādē esošos uz šī likumprojekta pamata izdodamos Ministru kabineta (turpmāk tekstā – MK) noteikumus. Šajā rakstā ne tik daudz par likumprojekta būtību, bet galvenokārt par iemesliem un to sekām, kas, visticamāk, raisa tik karstas diskusijas.

Likumprojekta mērķis

Sāksim ar likumprojekta mērķi: «Likumprojekts izstrādāts, lai izpildītu valdības rīkojumā doto uzdevumu un normu skaidrībai uzlabotu grāmatvedības jomas «jumta» likumā ietvertu grāmatvedības jomas regulējumu, lai tas būtu atbilstošs juridiskās tehnikas prasībām, lai būtu novērsti pašlaik konstatētie

trūkumi un nepilnības, kas apgrūtina tā piemērošanu, un būtu nodrošināta ērtāka grāmatvedību reglamentējošo prasību piemērošana» (no anotācijas). Ikviens grāmatvedības jomā kompetenta persona likumu «Par grāmatvedību» pārzina no A līdz Z, savukārt jaunais likumprojekts izraisa zināmas bailes un diskomfortu, ņemot vērā, ka likumprojekts ir aptuveni divreiz apjomīgāks nekā likums «Par grāmatvedību». Neapšaubāmi likumprojektā ir kļūvis vieglāk orientēties gan pieredzējušiem profesionāļiem, gan iesācējiem grāmatvedības jomā, jo iekļauti pantu nosaukumi un ieviestas atbilstošas pantu daļas. Mērķis par likumprojekta atbilstību juridiskās tehnikas prasībām, varam teikt, ir sasniegts. Bet vai regulējums un normas grāmatvedības jomā ir kļuvušas skaidrākas?

No vienas puses, likumprojekts ietver sen gaidītus papildu skaidrojumus atsevišķiem ar grāmatvedības jomu saistītiem jēdzieniem, tādēļ to saturs visiem lietotājiem kļūvis vien-

nozīmīgi saprotams, kā «elektroniskais rēķins», «apliecinājums (autorizācija)», «manta» u.c. Bet, no otras puses, «sirdij tik tuvie» vecā likuma pantu teksti pamatā ir izmainīti, kā arī jāvelta zināms laiks, lai izstudētu to jauno izvietojumu likumprojektā. Turklāt jāņem vērā, ka atsevišķas prasības ir pārnestas likumprojektā no Ministru kabineta noteikumiem. Un tas praktizējošiem grāmatvežiem nozīmē darba pilnas rokas!

Grāmatvedības organizācijas dokumentu aktualizācija

Pirmkārt, pietiekami apjomīgs darbs būs jāpavada pie grāmatvedības organizācijas dokumentu aktualizācijas, precizējot no likuma citētās normas, iekļaujot papildu paskaidrojumus saistībā ar jaunām prasībām, respektīvi:

1) jāaskaņo organizācijas dokumentu teksts ar likumprojekta formulējumu (turklāt top arī MK noteikumi);

NEKLĀTIENES DISKUSIJA
Turpinām *Bilances* 2020. gada
Nr. 2 (458) iesākto numura tēmu.

SVETLANA ŠEMELE- BAIKOVA,

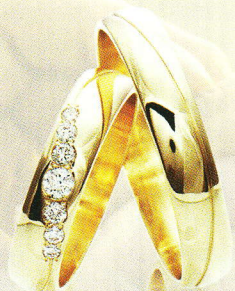
SIA *Nexia Audit Advice*
asociētā partnere,
zvērīnāta revidente;
Latvijas Republikas
Grāmatvežu asociācijas
izpilddirektore

Terminu par grāmatvedi precizējumi paredz arī darbu pie izmaiņām amata aprakstos uz darba līguma pamata nodarbinātajiem grāmatvežiem un līgumos ar grāmatvedības ārpakalpojumu sniedzējiem.

- tāja noteiktie kodi (piemēram, grāmatvedības kontu plānā noteiktie kodi, krājumu uzskaitē lietotie kodi);
- 2) jāprecizē grāmatvedības uzdevumi, kas pašreiz ir atrunāti likumā (jāņem vērā, ka to skaidrojums ir ietverts tikai anotācijā);
  - 3) regulējums par komercnoslēpumu netiek iekļauts likumprojektā — definējumam un atsaucei jābūt Komercnoslēpuma aizsardzības likuma 3. panta otrajā daļā;
  - 4) skaidrojami uzņēmuma vadītāja noteiktie kodi (piemēram, grāmatvedības kontu plānā noteiktie kodi, krājumu uzskaitē lietotie kodi);
  - 5) būtiskas izmaiņas attiecībā uz attaisnojuma dokumenta rekvizītiem (turklāt jā sagaida vēl MK noteikumi, jo likumprojektā ietverts pilnvarojums MK izdot noteikumus, lai noteiktu attaisnojuma dokumentā iekļaujamās papildu informācijas saturu atsevišķiem konkrētiem saimniecisko darījumu veidiem un īpašu noformēšanas vai sagatavošanas kārtību, kā arī citus būtiskus attaisnojuma dokumenta sagatavošanas nosacījumus);
  - 6) paplašināts par ārējo attaisnojuma dokumentu atzīstamo dokumentu saraksts, kas nesatur rekvizītu «paraksts»;
  - 7) jāprecizē prasības inventarizācijas norisei, ņemot vērā likumprojektā definēto mērķi un gadījumus, kad veicama inventarizācija, kā arī jā sagaida MK noteikumu prasības par inventarizācijas metodēm, inventarizācijas veikšanas un norises kārtību, rezultātu dokumentēšanas un inventarizācijā atklāto starpību iegrāmatošanas kārtību;
  - 8) detalizēti skaidrojumi un paredzēti īpaši noteikumi gada pārskata un citu dažāda veida pārskatu sagatavošanai, pārbaudei un iesniegšanai;
  - 9) precizētas glabāšanas prasības, tās attiecinot tikai uz grāmatvedības dokumentiem, nevis uz visu uzņēmuma arhīvu;
  - 10) precizēti uzņēmuma vadītāja pienākumi grāmatvedības jomā;
  - 11) jādefinē prasības attiecībā uz grāmatvedi vai ārpakalpojumu grāmatvedi, ņemot vērā likumprojektā terminu «grāmatvedis» un «ārpakalpojumu grāmatvedis» jauno saturu.
- Vēršu uzmanību, ka terminu par grāmatvedi precizējumi paredz arī darbu pie izmaiņām amata aprakstos uz darba līguma pamata nodarbinātajiem grāmatvežiem un līgumos ar grāmatvedības ārpakalpojumu sniedzējiem.

Foto: Aivars Siliņš

Lieliskākie sudraba un zelta laulību gredzeni

Salonu adreses Rīgā:

- Alekša iela 12
- A. Deglava 100 (t/c Rimi)

www.vigorius.lv

Tel.: 29 710 507, e-pasts: info@vigorius.lv

VIGORIUS

Grāmatvedības kārtošanas prasības

Otrkārt, likumprojekts balstās uz situāciju, kad lielākā daļa attaisnojuma dokumentu un grāmatvedības reģistru tiek sagatavoti elektroniski, izmantojot grāmatvedības datorprogrammas, un tiek glabāti elektroniskā vidē, kas noteikti ir vērtējams pozitīvi. Taču precizēts regulējums uzliek arī jaunus pienākumus un tehniskās prasības, kā arī jaunas iespējas, kam jāpievērš papildu uzmanība un jāveic savu programmatūru pielāgošana.

Praktizējoši grāmatveži var būt pārliecināti par darba pieaugumu un konsultāciju pieprasījuma palielinājumu šajos jautājumos. Bez darba neviena grāmatvedības jautājumos kompetenta persona nepaliks.

1. Ja uzņēmums grāmatvedību kārtot elektroniski, izmantojot grāmatvedības datorprogrammu (grāmatvedības informācijas datorsistēmu programmatūru), jānodrošina grāmatvedības reģistru attēlošana datora vai citas elektroniskas ierīces ekrānā cilvēklasāmā formātā. Savukārt termins «cilvēklasāms formāts» ir meklējams Eiropas Komisijas dokumentā «Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par kravu pārvadājumu elektronisku informāciju».
2. Uzņēmumiem obligāta prasība ir veikt ierakstus grāmatvedības reģistros latviešu valodā, taču nepieciešamības gadījumos viņiem ir iespēja papildus lietot arī citu valodu — grāmatvedības reģistru veidņu nosaukumi var būt citā valodā.
3. Attaisnojuma dokumenti ir jāiegrāmato 20 dienu laikā (pašreiz likumā noteikts — 15 dienu laikā) pēc attiecīgā mēneša beigām.
4. Atšķirīgas glabāšanas vietas prasības elektroniskas formas grāmatvedības dokumentiem un papīra

formas grāmatvedības dokumentiem. Papīra formas dokumenti tāpat kā līdz šim glabājami Latvijas teritorijā, savukārt grāmatvedības dokumenti elektroniskā formā glabājami Latvijas vai citas Eiropas Savienības dalībvalsts teritorijā atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 14. novembra regulā Nr. 2018/1807 par satvaru nepersondatu brīvai aprītei Eiropas Savienībā noteiktajām prasībām (nav atļauts datu nesējiem būt izvietotiem trešajās valstīs vai teritorijās!).

5. Precīzāk noteikti svarīgākie skaidras naudas uzskaites un kases

grāmatas kārtošanas nosacījumi, piemēram, ja uzņēmuma iepriekšējā kalendāra mēneša darbdienu vidējie kases ieņēmumi nav lielāki par 150 eiro, uzņēmums kases grāmatu var kārtot reizi nedēļā — nedēļas pēdējā darbdienu.

Jaunie likuma subjekti

Savukārt, lai mazinātu jautājumu plūsmu par likuma prasību attiecināšanu uz attiecīgā normatīvajā aktā minēto personu, kas veic saimniecisko darbību un kam ir pienākums kārtot grāmatvedību, bet kura nav detalizēti uzskaitīta likumā, papildus likumprojekts definē jaunus likuma subjektus, kā reliģisko organizāciju iestādes, citas publiskās personas un iestādes, neatkarīgās un autonomās valsts iestādes un fizisko personu, kas veic saimniecisko darbību, apvienības. Praktizējoši grāmatveži var būt pārliecināti par darba pieaugumu un konsultāciju pieprasījuma palielinājumu šajos jautājumos. Bez darba neviena grāmatvedības jautājumos kompetenta persona nepaliks.

Likuma un noteikumu stāšanās spēkā termiņš

Papildu neskaidrības praksē noteikti radīs arī pārejas periods līdz 2021. gada jūlijam, kad likums «Par grāmatvedību» būs jau zaudējis spēku, bet piemērojami iepriekš spēkā esošie MK noteikumi, ciktāl tie nav pretrunā ar likumprojektu.

Ārpakalpojumu grāmatvežu licencēšana

Nevienam neatstāj vienalīdzīgu arī jaunie panti par ārpakalpojumu grāmatvežu licencēšanu, kuri ir izstrādāti, ņemot vērā Eiropas Padomes *Moneyval* ekspertu rekomendācijas sakārtot grāmatvedības ārpakalpojumu nozari, celt grāmatvedības pakalpojumu kvalitāti un mazināt ēnu ekonomiku. Likumprojekts paredz, ka Valsts ieņēmumu dienestam būs pienākums veikt ar ārpakalpojumu grāmatvežu licencēšanu saistītos uzdevumus. Jāpiekrīt, ka ar šo regulējumu tiek izcelta grāmatvežu svarīgā loma un profesija tiek pielīdzināta savā nozīmībā citām Latvijā reģlamentētajām profesijām. Protams, šo prasību izpilde prasīs ārpakalpojumu grāmatvežu laika resursus licences saņemšanas prasību izpildei un naudas resursus valsts nodevas nomaksai. Tomēr ieguvums, sakārtojot grāmatvedības ārpakalpojumu tirgu, būs tā vērts.

Likumprojektu iespējams uzlabot

Ņemot vērā izklāstītos faktus un secinājumus, lai arī grozījumi un papildinājumi pamatā ir «skaidrības» radīšanai, viennozīmīgi nevarēs ignorēt un nelasīt likumprojektu un topošus MK noteikumus, pieņemot, ka nekas jauns nav ieviests. Kā jau minēts anotācijā, likumprojekts ietekmē visas juridiskās un fiziskās personas, kas veic saimniecisko darbību, savukārt grozījumi, ar kuriem paredzēts ieviest ārpakalpojumu grāmatvežu licencēšanu un publisku ārpakalpojumu grāmatvežu reģistru, ietekmēs fiziskās un juridiskās personas — ārpakalpojumu grāmatvežus. Tomēr, kā informē Finanšu ministrija, sabiedrības pārstāvji var iesniegt viedokļus par projektu arī pēc tā izsludināšanas Valsts sekretāru sanāksmē. Līdz ar ko visi, kurus likumprojekts neatstāj vienalīdzīgus un kuri saskata būtiskus trūkumus, var izteikt savus priekšlikumus, lai uzlabotu pašreizējo situāciju. ■